

PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG LÀM VIỆC NHÓM CỦA SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC VINH TRONG ĐÀO TẠO TIẾP CẬN CDIO

Hồ Thị Duyên, Phạm Thị Trâm Anh

Trường Đại học Vinh

Ngày nhận bài 13/7/2021, ngày nhận đăng 15/9/2021

Tóm tắt: Hiện nay, Trường Đại học Vinh đang áp dụng hình thức đào tạo tiếp cận CDIO, việc nâng cao hiệu quả tự học, tự nghiên cứu, làm việc nhóm của sinh viên là rất cần thiết. Nghiên cứu này nhằm mục đích đánh giá thực trạng vận dụng kỹ năng làm việc nhóm của sinh viên, từ đó đề xuất một số giải pháp kịp thời và hợp lý để phát triển kỹ năng này cho sinh viên nhà trường. Dựa trên khung lý thuyết về đào tạo tiếp cận CDIO, chúng tôi tiến hành điều tra khảo sát sinh viên 3 khoá để đánh giá hiệu quả của hoạt động nhóm và những khó khăn trong khi làm việc nhóm. Những dữ liệu được xử lý, phân tích là cơ sở để chúng tôi đề xuất các biện pháp dành cho nhà trường, giảng viên và sinh viên để phát huy, rèn luyện kỹ năng làm việc nhóm cho sinh viên.

Từ khóa: Kỹ năng làm việc nhóm; tự học; CDIO; sinh viên; Trường Đại học Vinh.

Đặt vấn đề

CDIO là viết tắt của cụm từ tiếng Anh Conceive - Design - Implement - Operate, nghĩa là: Hình thành ý tưởng, thiết kế, triển khai và vận hành. CDIO ban đầu được đề xướng bởi các khối ngành kỹ thuật thuộc Viện công nghệ Massachusetts (MIT) tại Mỹ, phối hợp với các trường đại học Thụy Điển; là giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo đáp ứng yêu cầu xã hội trên cơ sở xác định chuẩn đầu ra (learning outcomes) để thiết kế chương trình và phương pháp đào tạo theo một quy trình khoa học. Sau khi hình thành vào những năm 2000, CDIO trở thành một tiêu chuẩn được nhiều trường đại học trên thế giới áp dụng (Viện Cơ khí, 2017).

Ở Việt Nam, CDIO bắt đầu áp dụng tại Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh (ĐHQG TPHCM) từ năm 2010. Đến tháng 8/2016, 4 chương trình đào tạo về máy tính và công nghệ thông tin tại Trường Đại học Khoa học Tự nhiên - ĐHQG TPHCM đã hoàn tất 2 khóa đào tạo (Phúc Nguyễn, 2017). Sinh viên tốt nghiệp đạt chuẩn đầu ra mới theo mô hình CDIO có cơ hội việc làm cao hơn các khóa trước. Mô hình nhận được phản hồi rất tích cực ở sinh viên: Họ được trải nghiệm các môi trường học tập, hoạt động sáng tạo; chuẩn đầu ra rõ ràng, giúp họ phát triển các kỹ năng phẩm chất, năng lực nghề nghiệp xã hội yêu cầu.

Trường Đại học Vinh thực hiện giảng dạy theo phương pháp tiếp cận CDIO từ khoá đào tạo 58. Nhà trường đã tổ chức nhiều hội thảo, hội nghị bàn về phương pháp dạy và học mới như: “Hội nghị trao đổi kinh nghiệm nghiên cứu đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy tiếp cận CDIO” (Khoa Kinh tế, 2018); “Hội nghị tập huấn xây dựng và phát triển chương trình đào tạo theo CDIO” (Phòng Đào tạo, 2017). Trường nhận được sự hỗ trợ của nhiều chuyên gia trong lĩnh vực này với mục đích tập huấn xây dựng kế hoạch đào tạo, chiến lược phát triển và triển khai chương trình đào tạo CDIO cho cán bộ của Nhà trường. Các hoạt động này cho thấy Nhà trường xác định đây là một trong những điều kiện quan trọng để nâng cao chất lượng đào tạo.

1. Sự cần thiết của kỹ năng làm việc nhóm của sinh viên trong đào tạo tiếp cận CDIO

Hiện nay, Trường Đại học Vinh áp dụng hình thức đào tạo theo tiếp cận CDIO. Mô hình CDIO giải quyết được những vấn đề cần thiết của sinh viên thời kỳ hội nhập như là: Sinh viên đạt được kiến thức, kỹ năng gì? Trình độ thực lực như thế nào? Cần phải làm như thế nào để sinh viên ra trường có thể đạt được các tri thức, kỹ năng và thái độ đó? Kỹ năng làm việc nhóm là một trong những hình thức rèn luyện cho sinh viên rất nhiều về mặt kỹ năng và mặt kiến thức. CDIO đòi hỏi bốn cấp độ đầu ra:

(1) Cấp độ 1 - kỹ thuật: Người tốt nghiệp nắm được kiến thức chuyên ngành;
(2) Cấp độ 2 - cá nhân: Người tốt nghiệp nắm được thêm kỹ năng và phẩm chất cá nhân;

(3) Cấp độ 3 - nhóm: Người tốt nghiệp có thêm phẩm chất xã hội;

(4) Cấp độ 4 - CDIO: Người tốt nghiệp có thêm năng lực giải quyết vấn đề thực tiễn, thông qua bốn bước: Hình thành ý tưởng (Conceive), thiết kế (Design), triển khai (Implementation), vận hành (Operation) (Đỗ Phú Hưng, 2017).

Để đạt được những tiêu chuẩn trên, các khoa và bộ môn của Trường Đại học Vinh đã thực hiện việc vận dụng phương pháp học tập chủ động vào các học phần. Sinh viên được nhà trường hỗ trợ tối đa trong việc tự học, học nhóm. Phương pháp này có thể giúp đạt được chuẩn đầu ra theo đề cương CDIO như: Kỹ năng làm việc theo nhóm, kỹ năng giao tiếp. Nhờ vậy, sinh viên có nhiều cơ hội trải nghiệm để hình thành và tích lũy kiến thức, kỹ năng chuyên môn cũng như các kỹ năng liên cá nhân khác. Hình thức học nhóm, tự học giữa các sinh viên với nhau là một hình thức học có một vị trí quan trọng trong việc phát triển mô hình CDIO.

Kỹ năng làm việc nhóm đối với sinh viên không phải là vấn đề mới. Trong các lĩnh vực văn hoá, nghệ thuật, thể thao của sinh viên như múa, hát, bóng chuyền, bóng đá... không thể thiếu hoạt động làm việc nhóm. Thực tế cho thấy, thành công của nhóm phụ thuộc vào tinh thần và trách nhiệm mỗi thành viên. Những đội múa, hát không thể có một màn trình diễn xuất sắc nếu như có những thành viên làm “kẻ hủy diệt”, “kỳ đà” cản trở, thiếu nhiệt tình, không có ý thức làm việc. Trong học tập và ra ngoài xã hội, làm việc nhóm để mục tiêu đạt được hiệu quả thì cần thành thạo kỹ năng làm việc nhóm.

Tuy nhiên, làm việc nhóm không còn mới nhưng chưa cũ ở các trường đại học nói chung và ở Trường Đại học Vinh nói riêng. Làm việc nhóm có ý nghĩa rất lớn đối với sinh viên. Trong quá trình học tập, hoàn thành bài tập, nhiệm vụ nghiên cứu, áp dụng hình thức làm việc nhóm giúp làm giảm áp lực về mặt kiến thức, vì khi thu thập được nhiều thông tin, ý tưởng, thắc mắc, khó khăn cùng nhau giải quyết sẽ giúp đẩy nhanh quá trình học tập tiếp thu kiến thức nhanh hơn khi tự học, tự giải quyết vấn đề. Làm việc nhóm sẽ tập trung vào thế mạnh của từng người và bổ sung cho nhau, các thành viên có thể kiểm tra chéo lẫn nhau để phát hiện, khắc phục cho nhau những lỗi sai, không cần tới giảng viên hướng dẫn. Trên truyền hình Việt Nam có trò chơi rất nổi tiếng “Ai là triệu phú”, người chơi có ba sự trợ giúp: 50/50, hỏi khán giả trong trường quay và gọi điện thoại cho người thân. Theo khảo sát của các chuyên gia, sự trợ giúp từ khán giả đang xem trực tiếp tại trường quay lại có lần trả lời đúng 91%, so với lựa chọn trợ giúp gọi

điện thoại cho người thân đúng 65% lần trả lời. Điều đó chứng tỏ rằng nếu tập hợp nhiều cá nhân lại để giải quyết một vấn đề thì chúng ta sẽ có kết quả tối ưu hơn. “Cho dù nội dung môn học như thế nào thì sinh viên làm việc theo từng nhóm nhỏ cũng có khuynh hướng học được nhiều hơn những gì được dạy và nhớ lâu hơn so với các hình thức dạy học khác”. Sinh viên cần rèn luyện kỹ năng làm việc nhóm, vì đây là một kỹ năng bổ ích và cần thiết trong học tập và làm việc.

Rời giảng đường, trong môi trường làm việc, kỹ năng làm việc nhóm được rèn luyện từ hồi còn là sinh viên là một trong những yếu tố quan trọng, quyết định hiệu quả của một tập thể. Thế kỷ 21 là kỷ nguyên của một nền kinh tế dựa vào kỹ năng, không ai có thể làm gì một mình, mỗi chúng ta sinh ra trong một nhóm và không thể sống nếu không có nhóm. Rất ít dự án có thể hoàn thành bởi một cá nhân. Trên thế giới, có rất nhiều công ty thành công vang dội đến tận bây giờ như là Apple, Facebook, Microsoft... gắn liền với những tên tuổi cá nhân nổi tiếng Steve Jobs, Bill Gate, Mark Zuckerberg... nhưng ít ai biết được phía sau những thành công đó là một đội nhóm cộng sự giỏi đồng hành, hỗ trợ phía sau tạo nên sức mạnh để có thể cạnh tranh trước tất cả các đối thủ. Để có một ý tưởng mới cho một đề tài nghiên cứu khoa học hay ý tưởng phát minh sáng tạo, thay vì phải làm việc một mình, làm việc tập thể có thể cùng nhau triển khai ý tưởng sẽ dễ có một ý tưởng mới, độc, lạ hơn và sản phẩm sẽ giàu tính sáng tạo, mang tính tập thể.

Theo phương pháp tiếp cận CDIO, sinh viên sẽ học các kỹ năng cá nhân, kỹ năng giao tiếp, các kỹ năng kiến tạo sản phẩm, xây dựng quy trình và hệ thống cùng với kiến thức chuyên ngành trong chương trình đào tạo thực hành chuyên nghiệp. Đó là học tập tích hợp. Học tập tích hợp có ưu điểm là cho phép sinh viên sử dụng kép thời gian để vừa học kiến thức, vừa học kỹ năng ứng dụng chuyên ngành. Việc tổ chức hoạt động làm việc theo nhóm trong đào tạo tiếp cận CDIO giúp sinh viên rèn luyện:

- Rèn luyện kỹ năng giao tiếp: Ở hình thức học nhóm, bản thân có thể thoải mái trao đổi quan điểm, biết cách lắng nghe ý kiến và biết tôn trọng ý kiến của người khác; tăng khả năng hòa nhập, có thêm tinh thần học hỏi mọi người xung quanh, nhờ đó có thể mạnh dạn hơn trước đám đông sau này.

- Rèn luyện tinh thần trách nhiệm: Nếu phân nhiệm vụ của bạn được giao mà bạn không hoàn thành hay ỷ lại cho người khác thì tất nhiên sẽ ảnh hưởng tới kết quả của cả một nhóm. Do đó, bản thân cần có tinh thần trách nhiệm trong công việc.

- Rèn luyện tư duy phản biện: Học nhóm là lúc chúng ta có thể trao đổi, hỗ trợ, sáng tạo và tranh luận về một chủ đề đã đặt ra. Môi trường học nhóm sẽ đảm bảo bạn học hiểu sâu hơn và dễ dàng hơn việc một mình tự học.

- Rèn luyện cách tổ chức và lập kế hoạch: Kỹ năng này dành riêng cho một vị trí quan trọng nhất đó là “Leader” (trưởng nhóm). Bất cứ công việc nào cũng cần phải được lên kế hoạch cụ thể, rõ ràng, phân chia cho các thành viên để phát huy tối đa điểm mạnh cá nhân, tạo ra sức mạnh tập thể.

- Rèn luyện kỹ năng làm việc chung: Khi chúng ta làm việc chung với nhau, phải bỏ qua sự ích kỷ cá nhân, không chấp nhận những chuyện nhỏ, tỵ nạnh, tránh va chạm mâu thuẫn với các thành viên khác. Các thành viên trong nhóm cần tin tưởng, nể trọng nhau, cái gì cần góp ý thì trao đổi thẳng thắn.

Để thực hiện tốt điều này, cần tạo điều kiện để áp dụng rộng rãi phương pháp giảng dạy mới để sinh viên tự khám phá kiến thức thông qua sự tổ chức của giảng viên, tránh được cách học thụ động đã tồn tại lâu nay.

Nhìn chung, trong các cơ sở đào tạo đại học nói chung và Trường Đại học Vinh riêng, phương pháp học tập cũng đã được đổi mới kể từ khi phương pháp giảng dạy tiếp cận CDIO được áp dụng. Ở các học phần, hầu như giảng viên tổ chức nhóm cho sinh viên học ở trên lớp, chia bài giảng ra từng vấn đề yêu cầu từng nhóm sinh viên tự nghiên cứu và giải quyết vấn đề, sau đó giữa các nhóm trao đổi, tranh luận, tạo nên sự tương tác trực tiếp. Giảng viên cũng thay đổi trong cách giao bài tập về nhà, ưu tiên bài tập nhóm và hạn chế bài tập cá nhân để khuyến khích tương tác, làm việc giữa các nhóm sinh viên, những sinh viên còn nhút nhát, thiếu tự tin có nhiều cơ hội hòa nhập với tập thể lớp học. Tâm lý chung của sinh viên thường ngại hỏi thầy cô, nhưng ở hình thức học nhóm, các thành viên có thể hỗ trợ, học hỏi và trau dồi kiến thức cho nhau. Học nhóm là không gian tuyệt vời để tìm cho mình nhiều góc nhìn khác. Khi lắng nghe và đặt câu hỏi, sẽ có được loạt câu trả lời từ nhiều góc nhìn khác nhau ở cùng một vấn đề.

Phương pháp tổ chức cho sinh viên học tập theo nhóm có một số ưu điểm so với các phương pháp giảng dạy truyền thống. Đây chính là một môi trường lý tưởng để rèn luyện kỹ năng làm việc theo nhóm (teamwork), rất cần cho các sinh viên sau này. Cụ thể:

Một là, học nhóm sẽ giúp bạn phát huy được mặt mạnh và cải thiện mặt còn chưa mạnh. Khi học nhóm bạn sẽ thu nhận được nhiều ý tưởng cũng như thông tin từ các bạn khác trong nhóm, đẩy nhanh được quá trình học tập, giải quyết vấn đề. Hiệu quả học tập sẽ cao hơn tự học, nếu trong một nhóm học, thay vì phải dành thời gian để tự giải quyết khó khăn về bài học thì có thể đặt câu hỏi với các thành viên nhóm để đẩy nhanh việc học. Hơn nữa, các thành viên có thể bổ sung kiến thức cho nhau thuận tiện hơn là làm việc cá nhân.

Hai là, việc chủ động làm việc, khám phá kiến thức giúp rèn luyện cho não khả năng tư duy nhanh hơn, kỹ năng lập luận phản biện và sáng tạo, tư duy chủ động thay vì tư duy thụ động theo lối cũ chỉ nghe thầy giảng, lĩnh hội kiến thức một chiều.

Ba là, hoạt động làm việc nhóm giúp sinh viên cải thiện khả năng giao tiếp, trình bày, tự tin thể hiện trước đám đông. Kỹ năng thuyết trình, hùng biện là một kỹ năng mềm cần thiết đối với mỗi cá nhân không chỉ trong học tập mà còn cần cho cuộc sống sau này, giúp sinh viên rèn luyện kỹ năng trình bày (kỹ năng thuyết trình) trước đám đông thông qua thuyết trình bài thảo luận của nhóm.

2. Thực trạng làm việc nhóm trong đào tạo tiếp cận CDIO của sinh viên Trường Đại học Vinh

Hiện nay, sinh viên nói chung và sinh viên Trường Đại học Vinh nói riêng ý thức được việc học nhóm có vai trò vô cùng quan trọng trong quá trình học đại học. Trường Đại học Vinh hiện đang rất chú trọng vấn đề tự học, học nhóm. Đối với sinh viên khóa 58 - khóa học đầu tiên được đào tạo tiếp cận CDIO trở về sau, nhà trường mong muốn sinh viên của mình phát huy tối đa tính tự giác, tự nghiên cứu, góp phần rèn luyện cho sinh viên khả năng tư duy và sáng tạo cá nhân ở trong bối cảnh xã hội hiện nay, giúp sinh viên thích ứng với mọi biến cố của sự phát triển kinh tế - xã hội. Đi đôi với việc đổi mới chương trình đào tạo, nâng cao chất lượng giảng dạy của giảng viên là yêu cầu đổi mới cơ bản phương pháp dạy - học.

Nhiều sinh viên cho rằng, Trường Đại học Vinh đổi mới phương thức dạy và học giúp sinh viên xây dựng ý chí tích cực chủ động trong việc học tập và nghiên cứu, khơi dậy năng lực tiềm tàng, trau dồi khả năng tư duy sáng tạo của mình. Đồng thời, nhờ có tính chủ động trong học tập và quá trình hoạt động làm việc nhóm, nhiều sinh viên đã thể hiện, phát huy được năng lực của bản thân. Những giờ thảo luận sôi nổi trên lớp, thuyết trình bài học, phản biện ý kiến giúp sinh viên tiến bộ rất nhiều về kỹ năng nói, trả lời câu hỏi, bày tỏ ý kiến; sự mạnh dạn, tự tin khi thể hiện mình. Học nhóm thực sự trở thành hình thức học hấp dẫn sinh viên. Thêm vào đó, học theo nhóm cũng tạo ra môi trường hoạt động trong không khí thân mật, cởi mở, sẵn sàng giúp đỡ, chia sẻ, trên cơ sở mỗi sinh viên đều cố gắng hết sức và có trách nhiệm cao.

Việc áp dụng phương pháp tổ chức học tập theo nhóm cho sinh viên Trường Đại học Vinh hiện nay có nhiều thuận lợi:

- Tài liệu học tập, tài liệu tham khảo luôn được nhà trường tạo điều kiện cho sinh viên đọc và mượn miễn phí tại thư viện Nguyễn Thúc Hào. Nhà trường luôn cố gắng bảo đảm việc cung cấp nguồn tài liệu phong phú và đa dạng, giúp sinh viên tìm kiếm dễ dàng hơn.

- Điều kiện cơ sở vật chất của Trường Đại học Vinh ngày nay tốt hơn rất nhiều so với trước đây, giúp các nhóm sinh viên có nhiều phương tiện để học tập, luyện kỹ năng thuyết trình. Hiện nay Nhà trường chưa hỗ trợ được việc lắp máy chiếu tại dãy phòng tự học, nhưng nếu nhóm sinh viên cần, vẫn được nhà trường tạo điều kiện cho các nhóm mượn phòng học khác có máy chiếu để hỗ trợ tốt hơn cho hoạt động nhóm.

- Kỹ năng của sinh viên trong việc sử dụng các phương tiện, trình độ công nghệ thông tin (sử dụng thành thạo máy tính xách tay, điện thoại thông minh, máy tính bảng...) của sinh viên tốt hơn trước nên thuận lợi trong việc áp dụng phương pháp này vào giảng dạy. Sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin và truyền thông đã tạo nên một kho thông tin, kiến thức khổng lồ trên Internet. Giảng viên cho phép sinh viên sử dụng điện thoại, hoặc các phương tiện công nghệ khác phục vụ cho việc tra cứu tài liệu, chia sẻ tài liệu cho nhau tại lớp học, tạo điều kiện mức cao nhất cho sinh viên đạt hiệu quả trong học tập.

- Sinh viên có khả năng hội nhập tốt, năng động, nhiệt tình, ham học hỏi; nhanh chóng hòa đồng với bạn bè, từ đó dễ dàng trao đổi việc học tập, tự kết hợp với nhau để học hỏi sâu hơn và đa chiều về kiến thức, ý tưởng nghiên cứu sáng tạo.

Ngoài những thuận lợi thì trên thực tế, vẫn còn một số khó khăn nhất định trong việc áp dụng phương pháp tổ chức cho sinh viên học tập theo nhóm:

- Thông tin trên các phương tiện truyền thông được đăng tải từ nhiều nguồn khác nhau, sinh viên ít nhiều chưa có chuyên môn nên chưa nhận thức được rõ mức độ chính xác và tin cậy của từng nguồn tài liệu, làm cho người học khó phân biệt sự chính xác của kiến thức thu thập được. Điều này dẫn đến những vấn đề như loạn ý tưởng vì có quá nhiều ý kiến thông tin được đưa ra và sẽ có những bạn y lại vào chuyện này mà không suy nghĩ, tìm kiếm thêm thông tin.

- Sinh viên hầu như chưa có tinh thần và trách nhiệm làm việc nhóm, mạnh ai người đẩy làm, tham gia nhóm theo nghĩa vụ, làm đúng phần phân công là xong, hoặc đùn đẩy cho nhau, nên không mang lại kết quả thực sự. Thành viên của nhóm mỗi người một tính cách, trong quá trình học, việc xuất hiện những mâu thuẫn hay bất đồng ý kiến

giữa các thành viên là điều không thể tránh khỏi. Nếu không giải quyết khéo léo những mâu thuẫn ấy sẽ dẫn đến việc rạn nứt tình cảm bạn bè.

- Nếu trình độ sinh viên đang ở mức yếu hơn so với cả nhóm, chưa bắt kịp thì việc học chung khiến bản thân tự ti hơn. Vì vậy sinh viên cần phải rời nhóm và tìm nhóm học phù hợp. Biết chọn nhóm đúng để học ban đầu cũng rất quan trọng.

Hiện tại, phần lớn sinh viên đang coi hoạt động nhóm vẫn mang tính hình thức, chưa biết cách tự tổ chức một nhóm học hiệu quả. Thực trạng sinh viên có được ý thức tự học, học nhóm vẫn có nhưng ít. Qua khảo sát thực tế, bằng các câu hỏi thông qua phiếu điều tra sinh viên các khoá 58, 59, 60 của ba ngành đào tạo có số lượng sinh viên chiếm phần lớn tại Trường Đại học Vinh (ngành Luật, ngành Sư phạm, khối ngành Kỹ thuật - Xây dựng) cho thấy: Hoạt động học nhóm của sinh viên hiện nay chưa cao, chưa hình thành thói quen về kỹ năng này và có sự chênh lệch giữa các khoá đào tạo.

Bảng 1: Hiệu quả học nhóm của sinh viên Trường Đại học Vinh

TT	Các câu hỏi	Ngành Kinh tế - khoá 59		Ngành Luật - khoá 58		Ngành Sư phạm - khoá 60	
		Có	Không	Có	Không	Có	Không
1	Thường xuyên tổ chức học nhóm	26%	74%	29%	71%	52%	48%
2	Chủ động tập hợp nhóm	57%	43%	53%	47%	80%	20%
3	Chuẩn bị kỹ trước các buổi học	42%	58%	21%	79%	68%	32%
4	Các thành viên hoàn thành 100% công việc	47%	53%	43%	57%	52%	48%
5	Hiệu quả của buổi học nhóm	42%	58%	40%	60%	68%	37%
6	Hỗ trợ của Trường Đại học Vinh cho việc học nhóm có tốt không?	41%	59%	42%	58%	90%	10%

Nguồn: Tổng hợp kết quả khảo sát 200 sinh viên

Kết quả khảo sát cho thấy sự khác biệt của giữa sinh viên năm thứ nhất, năm thứ hai và năm thứ ba về kỹ năng làm việc nhóm. Tỷ lệ các câu trả lời “Có” của các em nhiều hơn hẳn các khóa trên; sinh viên năm nhất đã thấy rõ trách nhiệm của mình, chủ động trong việc học tập.

Thực tế, sinh viên các khoá 58, 59 năm học 2019-2020 có sự tương đồng về tâm lý chủ quan giữa 3 nhóm sinh viên với nhau. Khi bước vào đại học, sự thay đổi môi trường, cách thức và nội dung học tập đã làm cho nhiều bạn sinh viên phải tự cố gắng, thay đổi để thích nghi và quen dần với phương pháp tự học, tự tư duy, nhưng dần dần sinh viên cho rằng lên đại học “tự giác” dường như rất khó. Trước sự tác động của nhiều yếu tố, tính tự giác trong học tập của sinh viên có sự giảm đi từ năm thứ nhất đến năm thứ tư; kéo theo hoạt động học tập khác cũng vậy, việc học nhóm, tự học cũng giảm dần tính hiệu quả, bao gồm cả việc chủ động trong tham gia làm việc nhóm. Hầu hết, sinh viên làm việc nhóm vì điểm số và vì sự bắt buộc của giảng viên; sự hứng thú trong làm việc nhóm của sinh viên ngày càng giảm tỉ lệ nghịch với số năm học.

Bảng 2: Khó khăn của sinh viên trong hoạt động làm việc nhóm

STT	Các vấn đề trong hoạt động nhóm	Khảo sát chung	
		Có	Không
1	Thành viên không tích cực	50%	50%
2	Bất đồng ý kiến	44%	56%
3	Phân công công việc không rõ ràng	58%	42%
4	Trưởng nhóm không công bằng	42%	58%
5	Chia bè phái trong nhóm, không đoàn kết	44%	56%
6	Xu hướng “ngồi mát ăn bát vàng”	68%	32%
7	Đùn đẩy trách nhiệm, tị nạnh nhau	65%	35%
8	Nói chuyện, dùng điện thoại... (làm việc riêng)	81%	19%

Nguồn: Khảo sát chung nhóm đại diện 50 sinh viên của ba khóa học 58, 59, 60

Kết quả khảo sát cho thấy hầu hết, sinh viên đều ý thức được vai trò, ý nghĩa và sự cần thiết phải rèn luyện kỹ năng làm việc nhóm. Tuy nhiên, kỹ năng này không thể dễ dàng có được. Thực tế cho thấy, ý thức, thái độ của sinh viên là một trong những yếu tố ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả làm việc nhóm: Bất đồng ý kiến, không biết lắng nghe, thành viên tị nạnh, ỷ lại... là những nguyên nhân chính dẫn đến làm việc nhóm kém hiệu quả. Nhóm trưởng không công bằng, cả nể các mối quan hệ với một số thành viên chiếm tới 42%. Một xu hướng nhỏ diễn ra là tư tưởng “ngồi mát ăn bát vàng”, “làm chung ăn riêng”. Một số sinh viên có suy nghĩ: “Bài tập nhóm nên thầy cô sẽ cho điểm chung cả nhóm”, ỷ lại, không hoạt động tích cực, không đóng góp xây dựng nhóm, làm việc riêng, không tập trung hoặc chỉ tham gia cho có mặt. Trong khi đó, những sinh viên làm việc tích cực sẽ cảm thấy bất công, dễ dẫn đến tâm lý chán nản, buông xuôi, hiệu quả học nhóm sẽ giảm dần.

Có rất nhiều yếu tố tác động đến ý thức tự học, học nhóm của sinh viên. Nhưng chủ yếu là yếu tố chủ quan, nội tại của sinh viên. Mỗi sinh viên cần trang bị cho mình những kế hoạch có mục tiêu rõ ràng rồi thực hiện chúng một cách nghiêm túc. Một thái độ tích cực khi tham gia các hoạt động tập thể rất cần thiết. Khi bản thân sinh viên hiểu được tầm quan trọng của việc kỹ năng học nhóm và tự nghiên cứu thì mới đạt được hiệu quả tốt nhất. Việc học tập của các bạn phần lớn chưa có động lực, chưa có đam mê và kế hoạch trong học tập.

Về phía nhà trường, trong quá trình áp dụng phương pháp giảng dạy tiếp cận CDIO, giảng viên khuyến khích tự học, tự tìm tòi kiến thức bằng việc giao nhiệm vụ nghiên cứu, bài tập nên một số bạn khó hiểu bài, bị hổng kiến thức nên sự hào hứng đối với môn học giảm dần. Nhiều sinh viên bày tỏ mong muốn nhà trường hỗ trợ thêm cho việc tự nghiên cứu trong hoạt động nhóm bằng việc cập nhật tài liệu và giáo trình bản

mới tại thư viện, có thêm máy chiếu trong phòng tự học, mở rộng thêm phòng tự học và một hệ thống mạng wifi ổn định để tiện cho việc các bạn học tập nghiên cứu...

3. Một số biện pháp phát triển kỹ năng làm việc nhóm trong đào tạo tiếp cận CDIO của sinh viên Trường Đại học Vinh

Trong thời gian qua, ý thức và kỹ năng làm việc nhóm của sinh viên Trường Đại học Vinh đã có những chuyển biến theo chiều hướng tích cực. Tuy nhiên, hoạt động này vẫn còn nhiều tồn tại, hạn chế. Hiệu quả hoạt động nhóm chưa cao chủ yếu do nguyên nhân chủ quan từ phía sinh viên. Tuy nhiên, các yếu tố khách quan từ phía nhà trường, thầy cô cũng có tác động nhất định. Trên cơ sở khảo sát thực tiễn, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả học nhóm của sinh viên Trường Đại học Vinh. Cụ thể:

Về phía nhà trường

Thứ nhất, nhà trường cần có những chủ trương, chỉ đạo kịp thời cho toàn thể hoạt động dạy học của giảng viên và sinh viên; tạo điều kiện cho hoạt động tự học, học nhóm của sinh viên về mọi mặt; xây dựng các hình thức, hoạt động và xây dựng cho sinh viên phương pháp học tập đúng đắn, có các hướng dẫn cụ thể thông qua các khoa, các cố vấn học tập, các tổ chức Đoàn - hội.

Thứ hai, triển khai những buổi hội thảo, các chương trình bàn về phương pháp học tập trong đó có vấn đề tự học của sinh viên. Tổ chức đào tạo kỹ năng mềm từ kì học đầu tiên, các kỹ năng mềm sẽ cho phép sinh viên sớm có khả năng cộng tác, phối hợp và quan hệ tốt với người khác để làm việc nhóm hiệu quả.

Thứ ba, nhà trường triển khai hỗ trợ nâng cao cơ sở vật chất theo nguyện vọng của các đối tượng được khảo sát: Mở rộng thêm phòng tự học vì nhu cầu tự học, học nhóm ngày càng tăng; cần một phòng tự học có máy chiếu để sinh viên linh hoạt hơn trong việc luyện tập thuyết trình nhóm...

Về phía giảng viên

Trong hoạt động giảng dạy, giảng viên cần thực hiện phương châm “lấy người học làm trung tâm” của chương trình CDIO, tạo điều kiện cho sinh viên tự học, tự tìm tòi. Là nhân tố quyết định sự thành công của đổi mới phương pháp giảng dạy, giảng viên cần linh hoạt trong phương pháp, hạn chế thuyết giảng gây nhàm chán cho sinh viên; sử dụng công nghệ khi cần thiết. Trong quá trình tổ chức lớp học, giảng viên có thể tổ chức cho sinh viên làm việc nhóm, mỗi nhóm từ 4 - 6 bạn và hướng dẫn sinh viên thảo luận các nội dung trong bài học; giao nhiệm vụ cụ thể, hướng dẫn rõ ràng cho nhóm trưởng.

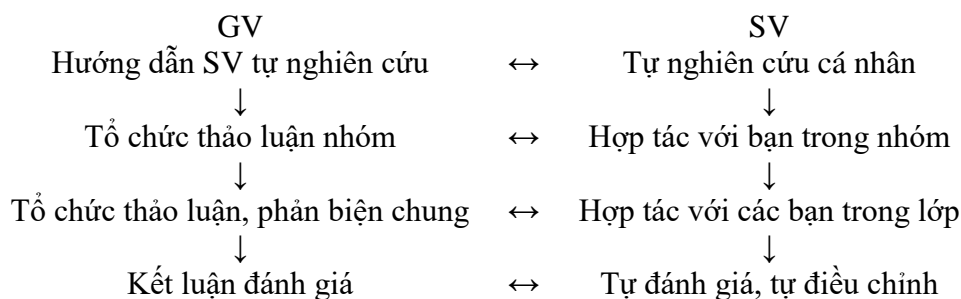
Một nhóm có hoạt động hiệu quả cần có cơ cấu tổ chức:

- Nhóm trưởng có trách nhiệm tổ chức, điều hành mọi hoạt động của nhóm, nhóm trưởng có thể do các thành viên trong nhóm bầu hoặc do giảng viên chỉ định.

- Có thể cần thêm nhóm phó để hỗ trợ nhóm trưởng, thay thế nhóm trưởng khi nhóm trưởng vắng mặt.

- Thư ký để ghi chép các diễn biến công việc, thảo luận của nhóm, thư ký có thể được thay đổi theo từng công việc hoặc cố định từ đầu đến cuối.

Việc tổ chức và điều khiển hoạt động nhóm có thể được tóm tắt bằng sơ đồ như sau (Nguyễn Thanh Phong, 2017):

Khi xây dựng nội dung giảng dạy, giảng viên lựa chọn những tình huống, nhiệm vụ bổ ích liên quan đến thực tiễn đòi hỏi các bạn sinh viên phải hợp tác với nhau để nghiên cứu, tìm tòi, khám phá; Phân công nhiệm vụ học tập nghiên cứu cho các nhóm sinh viên nhiều hơn và xuyên suốt quá trình của học phần; dành cho các nhóm quyền tự đánh giá về ý thức làm việc của các thành viên và coi đây là một trong những tiêu chí để đánh giá điểm chuyên cần, hồ sơ học phần.

Đề tài được giao để thảo luận phải thuộc nội dung môn học và có thể có nhiều hướng khai thác khác nhau; đặt câu hỏi, hướng dẫn cụ thể và định hướng cách thức làm việc; Nội dung thảo luận phải hấp dẫn, có tính chất kích thích tính tích cực chủ động làm việc của sinh viên. Nếu thảo luận tại lớp, thời gian thảo luận phải phù hợp với nội dung và yêu cầu của vấn đề thảo luận.

Khi yêu cầu báo cáo kết quả nghiên cứu, giảng viên có thể chỉ định ngẫu nhiên hay cho nhóm chọn và đề cử để các nhóm, hoặc cho cả nhóm cùng tham gia hỗ trợ thuyết trình, để các nhóm có thể linh động trong việc chuẩn bị. Dù thực hiện bằng cách nào nhưng yêu cầu đặt ra là mỗi thành viên trong nhóm phải hiểu và nắm được nội dung bài thuyết trình của nhóm mình (có thể yêu cầu bất kỳ thành viên nào trong nhóm lên tóm tắt bài thuyết trình trước khi người khác thuyết trình).

Bên cạnh việc yêu cầu trình bày kết quả, giảng viên cần chỉ định nhóm nhận xét và phản biện cụ thể hoặc mời ngẫu nhiên bất kỳ trong những nhóm khác phản biện hoặc cũng có thể phản biện tự do (ưu tiên tinh thần xung phong). Lúc này giảng viên đóng vai trò là người quan sát, qua đó ghi nhận đúng sai và đánh giá các nhóm.

Giảng viên cũng cần có sự giám sát, kiểm tra sát sao hoạt động làm việc nhóm của sinh viên để kịp thời điều chỉnh, hướng dẫn cho sinh viên trong quá trình rèn luyện kỹ năng làm việc nhóm.

Về phía sinh viên

Để đạt được hiệu quả trong việc làm việc nhóm, sinh viên cần:

- Xác định mục tiêu: Cần bàn luận và thảo luận trước về đề tài nhóm, xác định trọng tâm. Có định hướng và thống nhất rõ ràng là điều rất quan trọng để làm việc nhóm một cách hiệu quả. Mục tiêu càng đúng đắn và có được sự đồng tình của các thành viên càng tạo động lực cho nhóm, giúp nhóm liên kết chặt chẽ, phối hợp ăn ý.

- Tôn trọng lẫn nhau: Trong cùng một nhóm các thành viên phải biết trợ giúp lẫn nhau trong công việc, không nghĩ rằng mình giỏi hơn người khác, tự đề cao mình và xem thường các thành viên khác... Đây cũng là cách giúp các thành viên trong nhóm có được sự tin tưởng lẫn nhau để thực hiện các nhiệm vụ tốt hơn.

- Sự tự ý thức của mỗi thành viên trong nhóm: Công việc của mỗi người đều đóng một vai trò nhất định, liên đới đến kết quả chung của cả nhóm. Các thành viên nêu

cao tinh thần tự giác, có thái độ nghiêm túc, phối hợp với nhau để hoàn thành tốt nhất nhiệm vụ được giao. Phải biết tự thể hiện, tham gia quá trình thảo luận, tự đánh giá, tự điều chỉnh bản thân.

- Một người quản lý giỏi: Nhóm trưởng nhận thức được vai trò và trách nhiệm của mình, để các thành viên trong nhóm thấy bạn là một người biết quản lý, sắp xếp, đưa ra định hướng cho toàn nhóm. Phân công rõ ràng trách nhiệm cho từng người; công bằng với tất cả mọi người dựa trên hiệu quả làm việc của các bạn. Định ra nguyên tắc cho nhóm như: Cuộc họp cần sự tham gia đầy đủ của các thành viên, tắt điện thoại trong khoảng thời gian làm việc nhóm, có ý kiến đóng góp xây dựng... Hơn nữa, một nhà “lãnh đạo” giỏi không cho rằng lúc nào mình cũng luôn đúng, phải biết lắng nghe, cởi mở với ý kiến bất đồng, những ý tưởng và sáng kiến mới trong hoạt động nhóm.

Trong hoạt động của một nhóm, nhóm trưởng là người chịu trách nhiệm trước thầy cô, tập thể lớp về hoạt động của nhóm, là người điều hành và tổ chức công việc của nhóm, đảm bảo cho nhóm đi đúng hướng, là người động viên thúc mọi người học tập và tháo gỡ khó khăn khi cần thiết... Chính vì vậy, trưởng nhóm có ảnh hưởng nhiều đến chất lượng học tập của cả nhóm.

4. Kết luận

Kỹ năng làm việc nhóm không phải là vấn đề mới, tuy nhiên, trong bối cảnh đào tạo theo tiếp cận CDIO, đây là vấn đề chưa cũ. Do vậy, để nâng cao chất lượng đào tạo, rèn luyện kỹ năng, bổ sung kiến thức cho sinh viên, hoạt động học nhóm cần sự hợp tác lẫn nhau từ phía nhà trường, giảng viên và sinh viên. Trong chương trình đào tạo hiện nay, làm việc nhóm thông qua bài tập nhóm là tiêu chí đánh giá không thể thiếu của mỗi học phần, do vậy, nhà trường, giảng viên, sinh viên cần có những giải pháp, cách thức phù hợp, đúng đắn để nâng cao hiệu quả hoạt động nhóm, rèn luyện cho sinh viên kiến thức và những kỹ năng cần thiết, giúp cho hành trang của sinh viên dày hơn khi rời giảng đường đến với thị trường lao động rộng lớn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Viện Cơ khí (2017). *CDIO Chương trình đào tạo tích hợp - Rèn luyện kỹ năng để thành công*. Trường Đại học Hàng hải, Hải Phòng.
- Phúc Nguyễn (2017). *CDIO đổi mới giáo dục đại học Việt Nam*. Báo Sài Gòn Giải phóng, Trường Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.
- Khoa Kinh tế (2018). *Hội nghị trao đổi kinh nghiệm nghiên cứu đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy tiếp cận CDIO khối ngành Kinh tế*. Trường Đại học Vinh.
- Phòng Đào tạo (2017). *Hội nghị tập huấn phát triển chương trình đào tạo tiếp cận CDIO*. Trường Đại học Vinh.
- Nhóm nghiên cứu CDIO (2018). *Giáo sư Hồ Tấn Nhật tập huấn xây dựng kế hoạch Chiến lược phát triển và triển khai Chương trình đào tạo CDIO*. Trường Đại học Vinh.
- Đỗ Phú Hưng (2017). *Chuyên đầu ra và chương trình đào tạo - Phép thử với CDIO*. *Tạp chí Quy hoạch*, Số 83+84.

Nguyễn Thanh Phong (2017). *Phương pháp dạy học theo nhóm*. Trường THPT chuyên Nguyễn Thị Minh Khai, tỉnh Sóc Trăng.

Lê Vũ (2014). *Brainstorming - Phương pháp động não tạo ra ý tưởng*. <http://billnguyen.com/brainstorming-phuong-phap-dong-nao-phat-y-tuong/>

SUMMARY

DEVELOPING TEAMWORK SKILL FOR STUDENTS OF VINH UNIVERSITY IN TRAINING UNDER CDIO APPROACH

Ho Thi Duyen, Pham Thi Tram Anh

Vinh University

Received on 13/7/2021, accepted for publication on 15/9/2021

Vinh University is currently applying the form of training under CDIO approach, which requires students' self-study and teamwork skills. This study aims to examine how the students at Vinh University have applied their teamwork skill in their learning under CDIO approach, and which measures should be taken to foster their teamwork skill. Based on the theoretical framework of CDIO approach training, a survey of graduates in 3 courses was conducted to assess the effectiveness of students' teamwork activities and difficulties they had when doing teamwork. The results are considered as a basis to propose some measures for schools, lecturers and students to promote and practice teamwork skills for learners.

Keywords: Teamwork skill; self-study; CDIO; student; Vinh University.